

**A koronavírus-járványhoz kapcsolódó külföldi és hazai veszélyhelyzeti intézkedések az erdőgazdálkodókat és az erdészeti ágazatban tevékenykedő vállalkozásokat is nehéz helyzetbe hozták. A Nemzeti Agrárgazdasági Kamara a március végi információk alapján összefoglalta a főbb nehézségeket, kockázatokat, és azok mérséklésének lehetőségeit, melyet az alábbiakban, változatlan formában adunk közre.**

## A globális járványügyi korlátozások hatásai az erdőgazdálkodásra

**Az állami és magánerdő-gazdálkodók a hazai erdőkből évente körülbelül bruttó 7,5 millió köbméter faanyagot termelnek ki, hozzávetőleg 150–200 milliárd forint értékben. A kitermelt faanyag több mint fele tűzifa, a többi jellemzően valamilyen ipari feldolgozásra kerül. A kitermelt tűzifa túlnyomórészt itthon kerül felhasználásra, a lakosság körében, illetve erőművekben és helyi fűtőművekben. Az ipari feldolgozásra kerülő faanyagot megközelítőleg fele-fele arányban hazai és külföldi faüzemek vásárolják meg, illetve dolgozzák fel.**

A hazai erdőgazdálkodók tehát jellemzően feldolgozatlanul értékesítik – jelentős hányadban külföldre – az általuk kitermelt faanyagot. Ez első megközelítésben érthető, hiszen az erdőgazdálkodás és a faipar két igen eltérő sajátosságú tevékenységi terület. Más tekintetben viszont ezzel az erdőgazdálkodók jelentősen kiszolgáltatottá váltak a fapiaci viszonyoknak, amely az elmúlt két évben különösen éreztette a negatív hatásait (pl. a mérsékeltebb telek miatt a tűzifaigény jelentős visszaesése, illetve az európai fenyvesek tömeges pusztulása miatt jelentős iparifa-túlkínálat kialakulása).

A jelen járványügyi helyzet tovább növelte ezeket a kockázatokat. A faipari üzemek alapanyagkészlete telített, a foglalkoztatási helyzetük és az értékesítési lehetőségeik bizonytalanok. Egyre több üzem emiatt csökkentett kapacitással működik, vagy átmenetileg szünetelteti a termelést. Mindezt tetézi, hogy a – különösen a külföldre irányuló – szállítmányozási tevékenység is akadozik.

Ennek eredményeként az erdőgazdálkodók a fakitermelési szezon utolsó harmadában javarészt a fakitermeléseik leállítására kényszerültek, illetve az év eleje óta kitermelt faanyagot a vártnál alacsonyabb áron értékesíthették, vagy nem tudták értékesíteni.

Mindez komoly finanszírozási nehézségeket teremtett az ágazatban. A bevételkiesés ráadásul nem csak néhány hónapos időtávban okoz gondot, hanem gyakorlatilag véglegesnek tekinthető. A most elvesztett értékesítési lehetőségek a járványügyi helyzet rendeződése után ugyanis várhatóan nem nyílnak újra, az erdőgazdálkodók így a következő fakitermelési szezonban is csak a szokványos kereslettel számolhatnak majd.

A globális járványügyi helyzet jelentős negatív hatással van az erdőgazdálkodók foglalkoztatási helyzetére is. A hazai munkaerő-kínálat az utóbbi években az erdőgazdálkodás területén ugyancsak jelentősen beszűkült. Az erdei munkások kényelmesebb és jobban fizető állásokat találnak más ágazatokban illetve külföldön. A kieső munkaerőt részlegesen román vagy ukrán munkavállalók pótolták. A járvány az erdőgazdálkodók foglalkoztatási kockázatait is felerősítette. Mind a hazai, de különösen a külföldi munkavállalók elmaradnak.

A foglalkoztatási és finanszírozási problémák az erdőfenntartási feladatokat is jelentős mértékben érintik. A bevételek és a munkaerő kiesése miatt az erdőfelújítási és er-

dőnevelési munkák jó része elmaradhat, ami egyrészt az erdők állapotának romlását eredményezi, másrészt jelentős bírságok kockázatát rejti magában.

Az erdőgazdálkodók a jogszabályi előírásoknak megfelelően jelentős létszámú erdészeti szak személyzetet kötelesek fenntartani. Emiatt az ágazatban az általános költségek aránya jelentősen nagyobb, mint más ágazatokban. Ezek az általános költségek pedig akkor is jelentkezők, ha az erdőgazdálkodási tevékenységek szünetelnek. Ez tovább növeli az erdőgazdálkodók gazdasági kockázatait.

A fent jelzett problémák mind az állami, mind a magánerdőgazdálkodásban jelentkeznek. Sőt, mivel az erdőgazdálkodók az erdőgazdálkodási tevékenységek kivitelezése során jelentős arányban alvállalkozókat alkalmaznak, a probléma továbbgyűrűzik az erdőgazdálkodási szolgáltatást végző vállalkozások felé is.

A negatív gazdasági hatások várhatóan olyan erősek lesznek, hogy még a nagyobb erdőgazdálkodók is nehéz helyzetbe kerülhetnek. A kis és közepes magánerdő-gazdálkodók körében pedig tömeges csődhelyzet állhat elő.

Ennek kapcsán fontos tekintetbe venni azt, hogy az erdőgazdálkodók és az erdészeti vállalkozások nehéz helyzetbe kerülése nem csak szimpla gazdasági kérdés, annak közvetlen kihatása lehet az erdők állapotára, az erdőkhöz, erdőgazdálkodáshoz kapcsolódó közérdekű – környezeti, társadalmi – funkciók érvényesülésére, és az elvárások teljesülésére is.

A NAK tagjai és a szakmai szervezetek közreműködésével csoportba szedtük azokat a zömében állami intézkedési lehetőségeket, amely az ágazati szereplők helyzetét érdemben enyhíthetik, és erről a döntéshozókat is tájékoztattuk, illetve tájékoztatjuk.

A felsorolást annak tudatában tesszük, hogy a segítség terén az állam lehetőségei nyilvánvalóan végesek, így a felvetéseknek legfeljebb egy része valósulhat meg.

Az érintetteknek – erdőgazdálkodóknak, erdészeti vállalkozásoknak, üzleti partnereknek és munkavállalóknak szoros együttműködésben egymással – is mielőbb ajánlott felmérniük azokat a lehetőségeket, amelyekkel a saját döntési körükben tudják segíteni magukat, illetve egymást (pl. költségek racionális csökkentése, a készletek értékesítésére új csatornák, rendkívüli megoldások alkalmazása, munkaerő belső átcsoportosítása, átmeneti finanszírozási megoldások igénybevétele stb.).

### 1. Finanszírozási, foglalkoztatási helyzet javítása

1.1. *Az erdőgazdálkodót ért közvetlen anyagi károk enyhítése*  
A rendkívüli helyzet, illetve a veszélyhelyzet elrendelése eredményeként az erdőgazdálkodókat jelentős közvetlen károk érték. Ilyenek például:

- a kitermelt, de értékesítetlen faanyag minőségromlásából fakadó árbevétel-kiesés;
- az erdőgazdálkodási tevékenységek végrehajtása érdekében vásárolt, de fel nem használt „romlandó” áruk, anyagok (pl. erdészeti szaporítóanyag) értéke.

### 1.2. A készleten ragadt faanyag értékesítési lehetőségeinek javítása

Az erdőgazdálkodók által kitermelt, de a járványügyi helyzet miatt az erdőgazdálkodóknál készleten maradt faanyag értékesítési lehetőségeinek javítása, például a felvevőpiac szereplőinek – beleértve a lakossági felhasználókat is – előrehozott beszerzésekre ösztönzésével (kedvező finanszírozási feltételek biztosítása).

### 1.3. Árbevétel elmaradása miatt fedezetlen bér- és járuléktek csökkentése

Az árbevételek járványügyi helyzet miatti elmaradása a megmaradt munkaerő foglalkoztatása terén az erdőgazdálkodók, illetve az erdőgazdálkodási szolgáltató vállalkozások helyzetét jelentősen megnehezíti.

### 1.4. Az erdőgazdálkodók általános költségterheinek enyhítése

Ahogy említettük, az erdőgazdálkodók a magas arányú általános költségeik miatt különösen érzékenyek az árbevételek elmaradására. Ebben a tekintetben kiemelt általános költségeknek tekintendők az erdészeti szakirányítók alkalmazásának költségei, amely költségek a fennálló törvényi kötelezettségek miatt, illetve az erdők kedvező állapotának fenntartása érdekében akkor is felmerülnek, ha az árbevételt termelő tevékenységek átmenetileg szünetelnek.

### 1.5. Az erdőgazdálkodáshoz kapcsolódó bítelezés feltételeinek javítása

Az erdőgazdálkodás tárgyát képező erdőt a bankok nem fogadják el hitelbiztosítékként, ami nagymértékben akadályozza, hogy az erdőgazdálkodók a beruházásaikhoz és a működésükhöz banki hiteleket vegyenek igénybe. Elsősorban a magánerdő-gazdálkodók ugyanakkor rendkívül tőkeszegények, és az erdőgazdálkodás szerény eredményéből nem tudnak tartalékokat képezni. Ezt a problémát a jelen rendkívüli helyzet felerősíti. A helyzeten javíthat, ha az állam kedvezőbb hitelfeltételeket teremt az erdőgazdálkodók részére.

### 1.6. Állami támogatásokhoz való hozzáférés gyorsítása

A Vidékfejlesztési Program keretei között nyújtott agrártámogatások támogatási és kifizetési kérelmeinek jelentős késedelmé miatt az erdőgazdálkodók sokszor évekig várnak a teljesítéseik ellenértékére. A támogatások mielőbbi kifizetése a jelen nehéz helyzetben ugyancsak hozzájárulhat a talpon maradáshoz, és az erdőfenntartási feladatok végrehajtásához.

Az erdészeti VP-jogcímenek összességében még jelentős források állnak rendelkezésre. A jelenlegi nehéz helyzetben mind finanszírozási, mind pedig foglalkoztatási szempontból ugyancsak nagy segítség lenne az erdőgazdálkodók számára a már lezárt erdészeti felhívások (pl. erdő-környezetvédelmi kifizetések) újrainyitása.

A finanszírozási viszonyokat javíthatja továbbá, ha az erdőgazdálkodók minden VP erdészeti jogcím esetében tudnának előleget igényelni, akár a napokban indított MNB Erdészeti Hitelprogram finanszírozási körének kibővítésével.

### 1.7. A VP keretében nem támogatható egyes erdőfenntartási feladatok finanszírozásának elősegítése

Az erdőgazdálkodók foglalkoztatási lehetőségeit javíthatja, illetve erdővédelmi célokat is szolgálhat, ha a költségigényes erdőfenntartási feladataik finanszírozásához átmenetileg segítséget kapnak.

## 2. Erdőgazdálkodói kötelezettségek teljesítésére vonatkozó határidők kitolása, erdőgazdálkodási bírságok feltételes elengedése

Az erdőtörvényben foglalt erdőgazdálkodási határidők közül a jelen rendkívüli helyzet miatt elsősorban az erdőfelújítási határidők betartása maradhat el. A határidők módosítására vonatkozó jogszabályi rendelkezésekben indokolt az országos vészhelyzet elrendelését vis maior helyzetként rögzíteni. Méltányos megoldás továbbá, ha az állam az idei évben feltételesen mentesítené az erdőgazdálkodókat az Evt.-ben foglalt erdőgazdálkodási kötelezettségeik elmulasztása miatt kirótt bírságok megfizetése alól. Eszerint az erdőgazdálkodó csak akkor mentesülhetne véglegesen a bírságfizetés alól, ha a következő évben teljesíti az elvárásokat, ellenkező esetben a bírságot utólag meg kellene fizetnie.

## 3. Az állami támogatásokhoz kapcsolódó foglalkoztatási kötelezettségek átmeneti elengedése

Elsősorban a beruházási típusú VP-s támogatások esetében a támogatás feltételeként az erdőgazdálkodóknak, illetve az erdőgazdálkodási szolgáltató vállalkozásoknak meghatározott létszámot kell foglalkoztatniuk. Ez átmenetileg akadályokba ütközhet, ha nincs kit, vagy ha nincs mivel foglalkoztatni.

## 4. Beruházási támogatások összegének újraszámítása a támogatás jóváhagyásakor

A rendkívüli helyzet jelentős hatással lehet az erdőgazdálkodók arányosan amúgy is magas beruházási költségteleire (pl. árak növekedése, euró árfolyamváltozása), ami megnehezíti a tervezést, illetve a korábbi támogatási kérelmekben szereplő beruházások megvalósítását. A beruházási támogatások esetében emiatt indokolt lehet a beruházási és támogatási összegek újraszámítása a támogatási kérelmek jóváhagyásának időpontjában.

## 5. Az erdőgazdálkodás gazdasági feltételeinek hosszú távú javítása

Fentiekből kitűnik, hogy az erdőgazdálkodási ágazat ismételt talpra állítását a faanyag-értékesítési lehetőségek és finanszírozási viszonyok jelentős javításával lehet elérni. Ezzel nemcsak a járványügyi helyzet miatt keletkezett átmeneti károk helyreállításához lehet hozzájárulni, hanem az ágazat helyzetét hosszabb távon is stabilizálni lehet. Többek között azért is, hogy az erdészeti ágazat a jelenlegi vagy ahhoz hasonló krízishelyzeteket könnyebben át tudja vészelni.

Ennek érdekében – például a közös agrárpolitika 2021–2027 közötti időszak intézkedéseinek tervezése keretében is – érdemes lenne felmérni például

- a hazai hagyományos fafeldolgozó kapacitások fejlesztésének lehetőségeit;
- olyan innovatív faanyag-hasznosítási módok, illetve beruházások lehetőségét, amelyekkel a kitermelt faanyag – azok közül is elsősorban az alacsonyabb értékű választékok – hazai feldolgozásának arányát növelni lehet;
- a faanyagra alapozott kommunális és ipari helyi fűtőművek széles körű telepítési lehetőségét; valamint
- az előbbieken vázolt beruházások kapcsán az erdőgazdálkodók és azok társulásainak fokozottabb részvételi lehetőségét.

(A helyzetelemzést a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara készítette, együttműködésben a szakmai partnerszervezetekkel.)